

4. Україна збільшила товарообіг із Росією на 84,3% [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://news.liga.net/ukr/news/NU106620.html>.
5. Россия и Украина обменялись пошлинами [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://kommersant.ua/doc.html?docId=898006&IssueId=46934>.
6. Щодо захисту інтересів товаровиробників на зовнішніх ринках [Електронний ресурс] – Режим доступу: // http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=3CEA081F4484D798D544B6433F7E4665?art_id=64357&cat_id=64356.

Надійшла

УДК 658.012.

КОМПЛЕКСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Н.А.ДОВГОПОЛ

Київський економічний інститут менеджменту

В статті запропоновано порядок використання системного підходу щодо удосконалення методики економічного аналізу діяльності суб'єктів господарювання

Сучасний економічний стан України далеко не відповідає її потенційним можливостям щодо землі, надр, кліматичних умов, існуючого промислового та наукового потенціалу.

В значній мірі проблема обумовлена тим, що до теперішнього часу в різних сферах діяльності відсутній системний підхід до вирішення різних проблем.

Відмічене, в свою чергу, є наслідком того, що до останнього часу відсутнє чітке і достатньо глибоке висвітлення, перш за все в доступних засобах інформації, суті поняття "системний підхід" особливо в його прикладному розумінні.

Однією з найважливіших сфер суспільної діяльності, де конче необхідне використання системного підходу, є економічна діяльність юридичних та фізичних суб'єктів господарювання.

Серед складових базової основи цієї діяльності є її економічний аналіз, якість якого обумовлюється багатьма факторами. Важливішим серед них є його повнота. Вона, в свою чергу, визначається його комплексністю та системністю. Перше визначається повнотою складу показників, які розглядаються при аналізі. Це існуючими методиками [1,2,3,4] передбачено. Щодо системності, як показали дослідження автора, вона враховується недостатньо. Перш за все, це стосується врахуванню взаємозв'язків, які існують між економічними показниками.

Постановка завдання

Метою дослідження є удосконалення методики економічного аналізу господарювання шляхом більш повного врахування взаємозв'язків між економічними показниками на основі системного підходу.

Результати та їх обговорення

Сучасний суспільно-економічний розвиток потребує приділення великої уваги аналізу як однієї з основних функцій управління, тобто об'єктивному визначенню економічного стану суб'єкта

господарювання та факторів, які призвели до позитивних чи негативних змін в його діяльності.

Необхідність системного підходу до достатньо якісного економічного аналізу діяльності обумовлена тим, що динамічною (процесуальною) основою системного підходу є системний аналіз, а саме, являє собою процес розкладання проблеми, що розглядається, на взаємозв'язані, взаємообумовлюючі складові, їх цільовий розгляд з урахуванням зв'язків між ними, подальшого їх об'єднання (синтезу) в раціональному (оптимальному) систему вирішення проблеми. Саме недостатнє врахування відмічених зв'язків між економічними показниками призводить до викривлень результатів аналізу останніх.

Основними показниками економічного аналізу суб'єктів господарювання є: рентабельність, прибуток тощо, їх більш первинні факторні показники (фонди, собівартість тощо). Кожен з таких показників відповідно існуючим методикам аналізується в основному обособлено, тобто реалізується тільки перший етап системного аналізу. Що ж до аналізу взаємозв'язків між показниками, то він або зовсім відсутній, або не є достатньо системним. В свою чергу, це пов'язано з тим, що до останнього часу відсутня методика економічного аналізу, яка системно враховувала б існуючі взаємозв'язки між економічними показниками [1,2,3,4]. Така методика повинна базуватися на розробці, перш за все, системної схематичної моделі взаємозв'язків між показниками. Методика повинна відповідати таким основним вимогам:

- враховувати всі можливі взаємозв'язки між показниками;
- враховувати характерні види взаємозв'язків;
- виключення подвійного врахування певного взаємозв'язку.

Автор в своїх дослідженнях дійшла висновку про те, що системний підхід має декілька фундаментальних блоків своєї практичної реалізації. Щодо мети даної статті, то основним з таких блоків є факторний аналіз проблеми, що розглядається. Цей блок алгоритмічно повинен здійснюватися за допомогою слідуючих підблоків (рис.1).

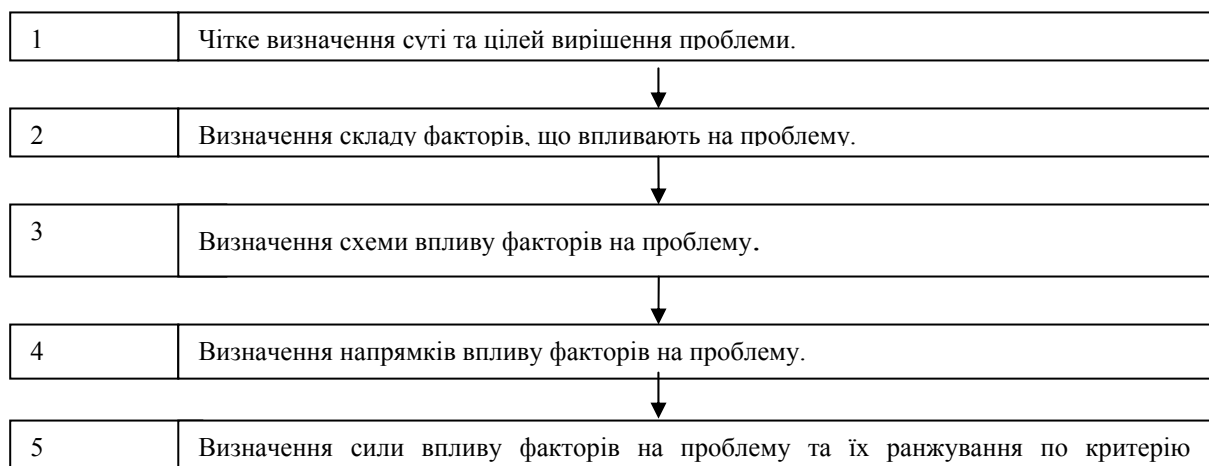

Рис.1.Схема алгоритму факторного аналізу проблеми

Тільки при такому підході можливий достатньо якісний економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Відсутність такого аналізу приводить до викривлень значень показників діяльності. Наприклад, однією з проблем об'єктивної оцінки економічної діяльності сучасних суб'єктів господарювання є забезпечення достатньої достовірності значень собівартості товарної продукції (послуг).

Щодо підблоку 3 (рис.1), то результати дослідження показали, що фактори можуть принципово впливати на проблему по далі наведеним схемам (рис.2,3,4):

1.Безпосередній вплив(рис.

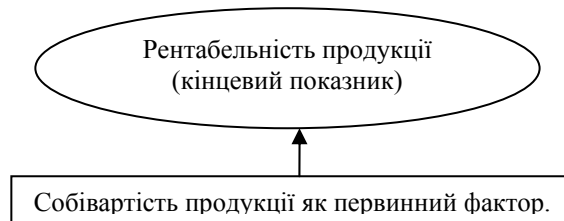

Рис.2. Схема безпосереднього впливу

2.Опосередкований вплив(рис.3):

Рис.3. Схема опосередкованого впливу

3.Сумісний вплив (рис.4):

Рис.4. Схема сумісного впливу

Крім відміченого існують різні комбіновані схеми впливу факторів на проблему (безпосередньо-опосередковані, сумісно-опосередковані тощо), які складаються з уже наведених схем.

Слід також враховувати напрямки впливу факторів (підблок 4, рис.1), а саме, те, що один і той же фактор може впливати на один проміжний показник у напрямку зростання, а на інший показник в напрямку його зниження.

Прикладом таких зв'язків може слугувати вплив підвищення продуктивності праці основних робітників від впровадження певних організаційно-технічних міроприємств на ряд інших економічних показників. Схематично це показано на рис.5, де прийняті такі умови позначення:

"+" – зростання значення показника;

"–" – зниження значення показника;

стрілками позначені наявності впливів (зв'язків) між показниками.

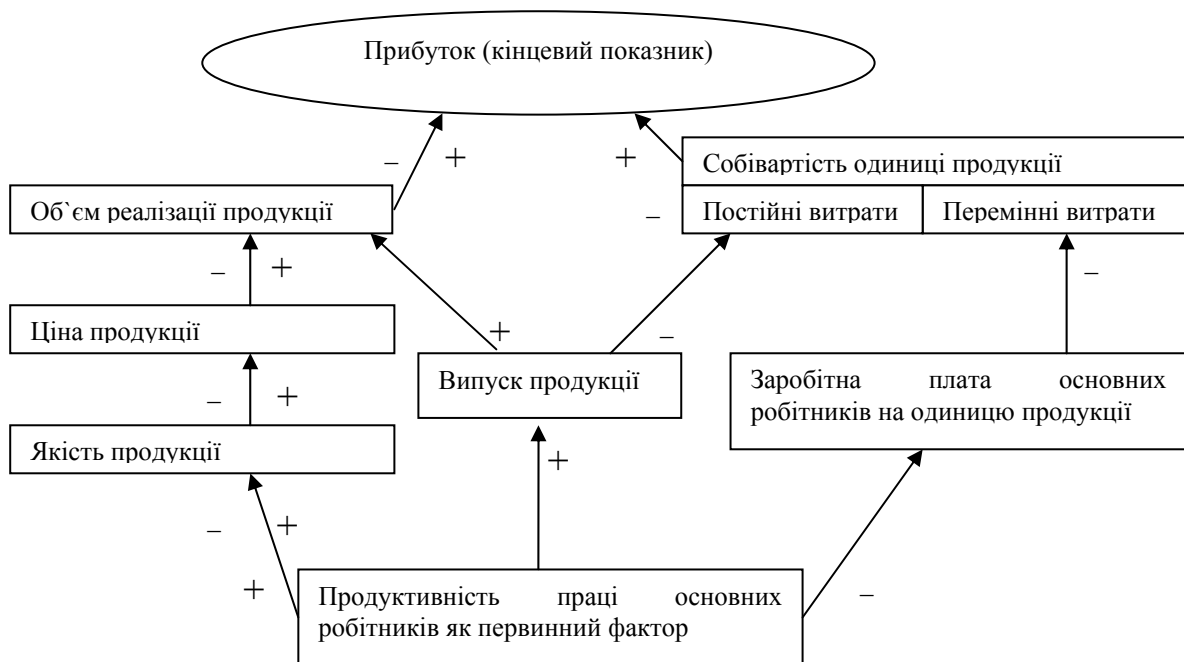

Рис.5. Схема напрямків впливу показників як факторів

Важливим також є врахування вагомості взаємовпливу різних факторів (підблок 5, рис.1), що фактично не знаходить належної уваги у зв'язку з відсутністю науково обґрунтованого визначення індексних зв'язків між змінами показників як факторів.

В результаті дослідження автором визначені математичні моделі для розрахунку індексних взаємозалежностей між різними економічними показниками. Наприклад, математична модель для визначення відсоткового зростання прибутку ($\uparrow P\%$) від відсоткового зниження собівартості продукції ($\downarrow C\%$) має вигляд:

$$\uparrow P\% (\downarrow C\%) = \frac{N_c \cdot C}{C - C}$$

де C – собівартість продукції, грн.;

C – ціна реалізації продукції, грн.;

N_c – відсоток зниження собівартості продукції, %.

Відсутність або недостатність врахування всіх взаємозв'язків між економічними показниками як факторами, що обумовлюють значення проміжних та кінцевих результатів діяльності, визначають суттєві похибки економічного аналізу роботи суб'єктів господарювання, а звідси, недостатньо обгрунтовані управлінські рішення.

Висновки

Отриманні автором результати дослідження будуть слугувати удосконаленню методичної бази економічного аналізу діяльності суб'єктів господарювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богатко А.Н., Основы экономического анализа хозяйствующего субъекта. –М.:Финансы и статистика, 2000. –208с
2. Ковалев В.В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. –М.:2000, 424с.
3. Савицкая Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. –2-ге вид., випр. і доп. К.: Знання, 2005. –662с.

Надійшла

УДК 005.936.3

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

І.П. ДЕНИСЕНКО

Аспірант кафедри менеджменту київського національного торговельного – економічного університету

В статті визначено місце організаційної структури в системі управління організаційно-економічним розвитком підприємства. Досліджено основні аспекти, що характеризують відмінності в організаційних структурах різних підприємств. Систематизовано основні принципи та напрямки розвитку організаційних структур підприємств в сучасних умовах.

З метою виявлення потенціалу успішного розвитку багато дослідників зосереджуються на аналізі організаційної структури підприємств. Організаційна структура управління є не тільки основою існування кількісно визначеної системи управління, але і формою, у рамках якої протікають зміни, зріють передумови для переходу системи в цілому в нову якість. Разом з тим організаційна структура є одним з найбільш консервативних елементів системи управління. Цей консерватизм пояснюється не тільки тим, що зміни в організаційній структурі торкаються інтересів цілих колективів, але й об'єктивними вимогами збереження стійкості системи. Разом з тим історія розвитку менеджменту в XX столітті показує, що консерватизм цей досить відносний.

Об'єкти та методи дослідження

Багато вчених досліджували проблеми, пов'язані із формуванням, розвитком та адаптацією організаційних структур. Так, прибічники школи дизайну, вслід за А.Чандлером, дотримуються думки про те, що структура підприємства повинна витікати із його стратегії та нею визначатись [1]. Згідно з підходом школи дизайну в процесі розробки стратегії дані про потенціал організації є вихідними. А на думку Г. Мінцберга, організаційна структура та стратегія підприємства «одночасно передують та